

Veiby, Steffen André

Personlig kompetanse i det norske barnevernet

Bacheloroppgave i Sosialt arbeid

Veileder: Fylkesnes, Ingunn

Mai 2022

Veiby, Steffen André

Personlig kompetanse i det norske barnevernet

Bacheloroppgave i Sosialt arbeid
Veileder: Fylkesnes, Ingunn
Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

SAMMENDRAG

Det er i dag et gradvis økende fokus på kompetanseheving i det norske barnevernet. Denne oppgaven ser nærmere på kompetansebegrepet i sammenheng med barnevernet.

Kompetansebegrepet i sin helhet er et omfattende begrep. Innen sosialt arbeid snakker vi om kompetanse som en trekant, bestående av yrkesspesifikke ferdigheter, teoretisk kunnskap og personlig kompetanse.

I denne oppgaven belyses den personlige kompetansen i sammenheng med det norske barnevernet. Hva som inngår i den personlige kompetansen, samt hvordan den kan videreutvikles, og hvor betydningsfull den kan være, er blant det som trekkes frem.

Oppgavens hovedhensikt er å problematisere og diskutere hvordan ulike faktorer ved den personlige kompetansen kan påvirke barnevernets praksis. Dette gjøres ved å se nærmere på prinsippet om barnets beste. Oppgaven diskuterer hvordan ulike forskjeller innad i befolkningen påvirker praktiseringen av barnets beste. Det være seg forskjeller iblant annet kultur, holdninger, for forståelse og oppdragelse. Dette danner et grunnlag for hver enkelt barnevernsarbeider sin forståelse av hva som er barnets beste i de beslutningene som tas.

Barnevernet preges i stor grad av skjønnsutøvelse. Grunnlaget for å utøve skjønn vil være forskjellig hos hver enkelt person. Dette fordi det bygger på hvem vi er som personer, våre erfaringer, holdninger og verdier, i tillegg til den teoretiske kunnskapen.

Er det nok fokus på skjønn og personlig kompetanse i dagens barnevern? Får det nok fokus under utdanningen av fremtidige ansatte? I hvor stor grad er dette med på å påvirke barnevernets praksis? Dette er noen av spørsmålene som reiser seg underveis, og som oppgaven diskuterer nærmere.

ABSTRACT

Today, there is a gradually increasing focus on competence, and the development of it, in the Norwegian child welfare service. This thesis takes a closer look at the concept of competence in connection with child welfare. The concept of competence in its entirety is a comprehensive concept. Within social work, we talk about competence as a triangle, consisting of profession-specific skills, theoretical knowledge and personal competence.

This thesis highlights personal competence in connection with the Norwegian child welfare service. What is included within the term of personal competence, as well as how it can be further developed, and how significant it can be, are among what the thesis highlights.

The main purpose of the thesis is to problematize and discuss how various factors in the concept of personal competence can affect the child welfare practice. This is done by looking more closely at the principle of the best interest of the child. The thesis discusses how differences within the population can affect each child welfare worker's understanding of what is in the child's best interest. This can be differences such as culture, attitudes, pre-understanding and upbringing among other things, that form a basis for the decisions that are made.

The child welfare service is largely characterized by the exercise of discretion. The basis for exercising judgement is different for each individual person. This is because it is based on our experiences, attitudes, values and who we are as people, in addition to theoretical knowledge.

Is there enough focus on discretion and personal competence in today's child welfare? Does it get enough focus in the education of future employees? To what extent does this contribute to influence the practice of child welfare? These are some of the questions that arise along the way, and that will be further discussed.

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG	1
ABSTRACT	1
INTRODUKSJON 1.0	5
AKTUALISERING 1.1	5
INNLEDNING 1.2	6
BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA OG PROBLEMSTILLING 1.3	7
TEORI 2.0	9
BARNETS BESTE 2.1	9
SKJØNN OG SKJØNNSUTØVELSE 2.2	10
KOMPETANSEBEGREPET I LYS AV SKAU 2.3	11
FORFORSTÅELSE 2.4	12
KULTUR OG VERDISYN 2.5	12
METODE 3.0	13
REDEGJØRELSE OG BEGUNNELSE FOR VALG AV METODE 3.1	13
RELIABILITET OG VALIDITET 3.2	14
SØKEORD OG SØKEPROSESS 3.3	15
PRESENTASJON AV ARTIKLER 3.4	15
DISKUSJON 4.0	17
PERSONLIG KOMPETANSE OG BARNETS BESTE 4.1	17
KULTUR OG VERDISYN SOM SPENNINGSFELT 4.3	18
HVORFOR KJÆRLIGHET? 4.2	20
UTNYTTES DAGENS KOMPETANSE GODT NOK? 4.4	22
AVSLUTNING 5.0	25
REFERANSER	27

INTRODUKSJON 1.0

Dette kapitlet har til hensikt å gi leseren en innføring i og forståelse av hva oppgaven i all hovedsak vil dreie seg om. I tillegg er hensikten å presentere oppgavens tematikk og begrunnens sosialfaglige relevans. Kapitlet vil inneholde en kort aktualisering av faget og feltet denne oppgaven faller inn under, en presentasjon av oppgavens struktur og oppbygning, samt en begrunnelse for valg av tema og problemstilling.

AKTUALISERING 1.1

Gjennom min utdanningsperiode på snart tre år ved institutt for sosialt arbeid (ISA), ved NTNU Trondheim, har jeg tilegnet meg en stor kunnskapsbase når det kommer til sosialt arbeid som fag og profesjon. Sosialt arbeid er i dag et stort og bredt fagfelt. Dets opprinnelse trekkes typisk tilbake til sosiale bevegelser som oppstod på 1800-tallet, da det presenterte seg et behov for å jobbe mer systematisk med utfordringer i samfunnet, som eksempelvis fattigdom (Ellingsen & Levin, 2015, ss. 53-55).

I dag er den vanligste tilnærmingen å se på sosialt arbeid som en form for hjelpearbeid. Det som er med på å skille sosialt arbeid fra andre typer hjelpearbeid er at det omfatter det å hjelpe andre mennesker med sosiale problemer, som ofte befinner seg i vanskelige livssituasjoner (Ellingsen, Levin, Berg, & Kleppe, 2015, s. 19). Ut ifra dette kan man tenke seg til at mye av arbeidet foregår på individnivå, i typiske en-til-en relasjoner som når man oppsøker en sosialarbeider på NAV eller lignende. Sosialt arbeid handler dog vel så mye om å studere og kartlegge ulike samfunnsstrukturelle forhold som bidrar til å skape sosiale ulikheter og forskjeller, som eksempelvis ekskludering eller marginalisering. Videre handler sosialt arbeid om å jobbe med å forebygge forekomsten av disse forskjellene innad i befolkningen (Ellingsen I., Levin, Berg, & Kleppe, 2015, ss. 19-20). Vi sier derfor at sosialt arbeid foregår på både individ, gruppe og samfunnsnivå, også kalt *mikro-, meso- og makronivå*, og ofte dreier det seg om å kunne se sammenhenger på tvers av disse (Ellingsen I., Levin, Berg, & Kleppe, 2015, s. 25).

Vi ser ut ifra dette at sosialt arbeid er et omfattende fagfelt da det strekker seg på tvers av samfunnsarenaer og nivåer. Kanskje det mest typiske folk flest har kjennskap til når man hører ordet sosialt arbeid eller sosionom er NAV. Dette er en sentral arbeidsplass hvor vi finner mange sosialarbeidere, men NAV hovedsakelig kun med tilbakeføringsprosesser til arbeidslivet. Andre typiske fagfelt hvor vi kan finne sosialarbeidere er psykisk helse, rusomsorg, kriminalomsorg, barnevern, integrering og flyktningarbeid (Ellingsen I., Levin, Berg, & Kleppe, 2015, ss. 22-23). Innenfor disse feltene jobber sosialarbeidere med alt fra

forvaltning på et høyt statlig eller kommunalt nivå, ned til en-til-en relasjoner i eksempelvis ulike former for institusjoner. Ofte kan jobben bestå av en kombinasjon av mer praktisk arbeid og forvaltning (Ellingsen I. , Levin, Berg, & Kleppe, 2015, ss. 22-24).

Vi har i løpet av studiet vært gjennom mange spennende fagemner og fått erfaring fra ulike felter der sosialt arbeid utføres, og det feltet som denne oppgaven skal ta for seg er *barnevern*. Mer spesifikt skal oppgaven ta for seg ulike faktorer ved den personlige kompetansen hos ansatte i barnevernet, og forsøke å si noe om hvordan den påvirker praktiseringen av barnevern.

INNLEDNING 1.2

Det overordnede temaet for dette studiet er *personlig kompetanse i barnevernet*. Denne oppgaven har til hensikt å belyse i hvilken grad vår personlige kompetanse kan være med på å påvirke ivaretagelsen av prinsippet om barnets beste, og således være utslagsgivende for praktiseringen av barnevernsarbeid i Norge.

I alle beslutninger, avgjørelser og diskusjoner som omfatter barn, unge og barnevern, er rettigheter og prinsipper fra FNs barnevernkonvensjon aktuelle i aller høyeste grad. Prinsippet om barnets beste er det overordnede prinsippet i denne sammenhengen (Læret & Skivenes, 2016, s. 36). Barnevern og barnevernstjenester er noe vi finner i land over hele verden, dog i ulik form og grad. Internasjonalt snakker vi ofte om child welfare og child protective services når vi snakker om barnevern, eller barnevelferd. Barnekonvensjonen er med på å legge noen internasjonale føringer og gi alle land et felles grunnlag å ta utgangspunkt i, men selve utformingen og praktiseringen varierer fra land til land.

Dette studiets tilnærming vil begrense seg i all hovedsak til norske forhold. I tillegg til å ha sluttet seg til barnekonvensjonen og således være pliktig å følge dens innhold, har Norge i tillegg implementert konvensjonen i norsk lov (Udir, 2019). Lovverket, og bestemmelsene som gjør seg gjeldende i denne sammenhengen vil bli belyst senere i oppgaven. Oppgavens hovedhensikt vil være å ta for seg personlig kompetanse og prinsippet om barnets beste ut ifra en norsk sammenheng.

Spørsmål som reiser seg som dette studiet vil forsøke å svare på er hvilke forhold ved den personlige kompetansen som kan ha størst påvirkning når det kommer til å tolke og beslutte hva som faktisk er det beste for barnet i en gitt situasjon. Hvilke faktorer ved den personlige kompetansen er med på å påvirke forutsetningene til beslutningstakeren? Er det for lite fokus på personlig kompetanse som en del av den helhetlige kompetansen? Eller finnes

kompetansen der fra før, men vi må se på hvordan den utnyttes? Eksisterer det noen tiltak som er med på å styrke de ansattes personlige kompetanse?

Når det kommer til oppgavens struktur og form, vil denne introduksjonsdelen gå over til å si noe om bakgrunnen for valg av tema og problemstilling. Deretter følger en teoridel som blant annet tar for seg hva som legges i barnets beste og personlig kompetanse, og som er med på å legge et teoretisk grunnlag for diskusjonsdelen. Teorien vil i all hovedsak baseres på norsk litteratur i form av tidligere pensumbøker. Før diskusjonen vil det komme en metodedel som kort fortalt vil legge frem tilnærmingen til det som skal drøftes, og begrunne valg av teori og vitenskapelige artikler. De ulike teoretiske betraktningene vil så drøftes for å kunne gi et svar på problemstillingen, noe som igjen legger grunnlaget for konklusjonen.

BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA OG PROBLEMSTILLING 1.3

Barnevernets kvalitet og kompetanse er stadig i medias søkelys, og flere av sakene som preger nyhetsbilde siste årene peker på en manglende kompetanse i det norske barnevernet. Et kjapt nyhetssøk viser til en sak i Aftenposten fra 2019 som peker på en fersk rapport fra Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (Bufdir) som stiller spørsmålsteget ved barnevernets kvalitet på grunn av manglende kompetanse blant de ansatte (Skogstrøm, 2019). Som et resultat av rapporten har Bufdir satt i gang flere ulike tiltak. Blant annet ønsker de å heve kompetansekravene i utdanningsløpet, og øke andelen ansatte med mastergrad. I en sak fra 2017 peker også rådgiver i Fagforbundet og leder av faggruppe barnevern, Kjell Arne Lie, på manglende kompetanse som en utfordring i det norske barnevernet. Artikkelen fra Fagbladet viser til Statens Helsetilsyns rapport, som sier at barnevernstjenestene ikke oppfyller visse lovkrav, og at enkelte barn ikke fikk nødvendig hjelp og omsorg til rett tid (Ondrckova, 2017). Lie peker på både mangel på tid som en årsaksfaktor, men også på manglende evner og kompetanse blant ansatte til å gjøre den jobben som skal gjøres. Lie er enig med Bufdir når det kommer til veien videre. For å heve barnevernets kompetansenivå, ses det som nødvendig å øke kompetansekravene til utdanningen av fremtidige ansatte.

Kompetanse, eller mangelen av den, kan sees som et aktuelt tema når vi snakker om det norske barnevernet. Kompetansebegrepet er bredt og omfattende, så nøyaktig hva ved kompetansen er det viktigst å fokusere på når vi snakker om å heve kompetansenivået? Hvor er det skoen trykker som mest? Hvilke kompetanseområder ved utdanningen er det eventuelt Kjell Arne Lie og Bufdir ønsker å heve?

I Norge handler de som jobber i barnevernet på vegne av staten. Det er politikerne som legger føringer for barnevernets rammebetingelser gjennom lover, regler og prinsipper. Samtidig har de som jobber med barnevern fått myndighet til å utøve skjønn, da det er beslutningstakerne som avgjør hva som anses for å være uforsvarlig omsorg eller hvilke nødvendigheter som må være på plass for å ha gode oppvekstvilkår (Læret & Skivenes, 2016, s. 37).

Det norske barnevernet har et bredt mandat, som resulterer i at barna de ansatte møter ofte befinner seg i ulike utfordrende situasjoner, og har ulike behov (Kojan & Christiansen, 2016, ss. 19-20). Beslutningsgrunnlaget for de ansatte er ofte varierende, komplekst og utfordrende. Som et resultat av at feltet hvor barnevern praktiseres stadig vokser og bli mer omfattende, kan vi begynne å se påfølgende bevegelser i det norske samfunnet. Nytt av året 2022 er en ny barnevernreform som trer i kraft, hvor fokuset ligger på ansvarsfordelingen mellom stat og kommune. Målsettingen med reformen er å styrke forebyggende arbeid og tidligere innsats gjennom å flytte mer ansvar over til kommunene som har en større nærhet til sine innbyggere (statsforvalteren.no, 2022). I hovedsak vil kommunene få et større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. I tillegg har regjeringen fokusert på kompetanseheving i deres forslag til ny barnevernslov, hvor det vil bli et lovfestet krav om mastergrad i barnevernsfaget (Lie, 2021).

Min personlige interesse og bakgrunn for valg av oppgavens tematikk kommer fra min praksisperiode ved Trøndelag behandlingssenter for ungdom. Her gjennomførte jeg en fire måneders praksisperiode under høsten 2021, som bidro til å gi meg et større innblikk i hvordan barnevernsarbeid i Norge kan foregå i praksis. Noe av det jeg bet meg mest merke i, og som har vært med på å danne et utgangspunkt for denne oppgaven, var hvordan to like situasjoner eller arbeidsoppgaver ofte kunne få veldig ulikt resultat. Små forandringer i forutsetningene for å gjennomføre en gitt arbeidsoppgave kan så klart være en medvirkende faktor for at resultatet blir varierende, men allikevel observerte jeg at variasjonen var størst ut ifra hvem som utførte de ulike oppgavene. Når to ansatte med både lik faglig bakgrunn og opplæring får ulikt resultat når de utfører den samme oppgaven, begynte jeg å undersøke og forstå mer av hvor utslagsgivende ulike faktorer og egenskaper ved deg som person kan være for den jobben du skal utføre. Dette var utgangspunktet som vekket nysgjerrigheten min og ledet meg inn på et ønske om å undersøke enda nærmere hvor betydningsfull og avgjørende din personlige kompetanse kan være for praktiseringen av sosialt arbeid.

Når vi er inne på kompetanse så kunne det i utgangspunktet vært interessant å ta for seg kompetansebegrepet i sin helhet, og sett nærmere på samspillet mellom alle de ulike faktorene

som til sammen utgjør hele vår kompetanse. Videre ville det vært spennende å sammenligne tilnærmingen til kompetansebegrepet innenfor sosialt arbeid på tvers av ulike land, for så å se nærmere på det spesifikke arbeidet med barn og unge.

Av hensyn til oppgavens rammer hva gjelder krav til lengde og innhold, i tillegg til tilgjengelig tid, er det nødvendig med en tydelig avgrensning. Dette leder oss inn på oppgavens problemstilling, som her har til hovedhensikt å avgrense og presisere oppgavens innhold i form av dens formulering. Som følge av dette er problemstillingen for denne oppgaven: *På hvilken måte kan personlig kompetanse være med på å påvirke praktiseringen av barnets beste i det norske barnevernet?*

TEORI 2.0

I dette kapitlet vil det bli presentert en del grunnleggende teori og fakta som har til hensikt å hjelpe til med å danne en forståelse av oppgavens tematikk. I tillegg vil dette kapitlet være med på å danne et grunnlag for den videre diskusjonen i oppgaven.

Sentralt for barnevern generelt, og sentralt for denne oppgaven, er prinsippet om barnets beste. Dette kapitlet vil derfor starte med å redegjøre for prinsippet, i tillegg til en kort innføring i begrepet *skjønnsutøvelse*. Sett i sammenheng med disse to ønsker jeg å trekke frem kultur og verdisyn, og se på samspillet mellom kultur og verdisyn og skjønnsutøvelse, og forståelsen av barnets beste. I tillegg vil begrepet *personlig kompetanse* bli belyst i lys av Skau.

BARNETS BESTE 2.1

Prinsippet om barnets beste er et internasjonalt begrep som omhandler FNs barnekonvensjon artikkel 3 (FN, 2022). Barnekonvensjonen er en internasjonal avtale der målsettingen er å gi barn og unge under 18 år et særskilt menneskerettighetsvern, og de samme grunnleggende rettighetene uavhengig av hvem de er, hvor de kommer fra og hvor de bor (Udir, 2019).

Alle verdens stater som har sluttet seg til barnekonvensjonen plikter å følge dens innhold. Blant landene som har sluttet seg til konvensjonen finner vi Norge, som i tillegg har implementert konvensjonen i norsk lov (Udir, 2019). Når det gjelder prinsippet om barnets beste innenfor den norske barnevernretten følger det av Grunnloven §104 (Lovdata, 2021) at ved handlinger og avgjørelser som omhandler barn, skal det som er best for barnet være et grunnleggende hensyn. I tillegg til barnevernloven §4-1 (Lovdata, 2022) som sier «Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne

tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen».

Ut ifra dette kan vi forstå barnets beste som et fortolkningsprinsipp. Det er ikke bare en rettighet i seg selv, men det er et prinsipp som hele tiden skal tolkes og tas stilling til i alle saker som angår barn, og som også skal tillegges særlig vekt under fortolkning og gjennomføring av alle andre rettigheter. Lovverket er på sin side tydelig i sin presisering. Hvis en bestemmelse i lovverket er åpen for ulike tolkninger, *skal* den tolkningen som best ivaretar prinsippet om barnets beste velges (Bennin, 2020, s. 32).

SKJØNN OG SKJØNNSUTØVELSE 2.2

Skjønn er et begrep som ofte blir brukt om det å forstå noe. Det å kunne se sammenhenger og forstå en helhet, men det kan også være noe man utøver (Oterholm, 2015, s. 172). Inger Oterholm beskriver skjønn som en *kognitiv resonneringsprosess*, hvor man skiller noe fra hverandre og veier ulike argumenter opp mot hverandre for å kunne komme frem til en løsning eller beslutning i en gitt situasjon (Oterholm, 2015, s. 172). Ofte er dette en prosess som tas i bruk i situasjoner der det ikke eksisterer noe åpenbart svar, eller en vitenskapelig konklusjon, men i stedet foreligger det en form for unøyaktighet eller ubestemthet (Oterholm, 2015, s. 172). Det kan altså forstås som en tankeprosess man gjør i situasjoner som krever ulik grad av tolkning, da man skal fatte en beslutning på et grunnlag som kan være utydelig eller flertydelig.

Når vi snakker om skjønn i profesjonelle sammenhenger, snakker vi om det vi kaller *faglig skjønn*. I det yrkesetiske grunnlagsdokumentet står det beskrevet at på bakgrunn av brukernes komplekse og mangfoldige behov, så er det ikke tilstrekkelig nok i seg selv at helse- og sosialarbeidere lener seg kun på generalisert kunnskap, juridiske regler og moralske normer som eneste handlingsgrunnlag (FO, 2019). Videre står det at i det arbeidet helse- og sosialarbeidere utfører og praktiserer, er det en forutsetning at profesjonsutøverne har «faglig og moralsk dømmekraft og evne til å utøve skjønn.» (FO, 2019).

I det yrkesetiske grunnlagsdokumentet blir det å utøve skjønn definert som «å skjelne mellom vesentlig og uvesentlig og vurdere ulike sider ved sammensatte og komplekse situasjoner og avveie mellom ulike interesser og hensyn.» (FO, 2019).

Skjønnsutøvelse er en kombinasjon av generell kunnskap sammen med tidligere erfaringer og kontekstuell kunnskap. Skjønnsutøvelsens grunnlag kan sees på som en salig cocktail mikset

sammen av teoretisk kunnskap, forskningsbasert kunnskap, praktisk kunnskap og erfaring, samt personlig erfaring (Oterholm, 2015, ss. 173-174).

For ansatte i barnevernet vil den teoretiske og forskningsbaserte kunnskapen være tilnærmet lik for de aller fleste, men praktiske og personlige erfaringer vil være individuelle, og derav blir det skjønsmessige grunnlaget forskjellig og helt unikt for hver enkelt.

KOMPETANSEBEGREPET I LYS AV SKAU 2.3

Greta Marie Skau er først og fremst sosiolog og tidligere førsteamanuensis ved flere av Norges høyskoler og universiteter (cappelendamm.no, 2022). Hun er en sentral skikkelse innenfor helse- og sosialfaglige profesjonsutdanninger, og har vært en svært aktuell forfatter innenfor flere av våre emner i løpet av studiet.

«*Gode fagfolk vokser*» er en bok av Skau som omhandler personlig kompetanse i arbeid med andre mennesker. Skau legger her frem hva hun definerer som personlig kompetanse, hvordan vi kan utvikle den, og hvilken plass den har innenfor vår samlede profesjonalitet (Skau, 2017, ss. 9-11).

Innledningsvis argumenterer Skau for at det er på tide å redefinere og omprioritere dagens tradisjoner, holdninger og verdier når det kommer til samhold, likeverd og fellesskap. Dette da det Skau kaller vår *samlede menneskelige kompetanse* blir satt på en større prøve enn noen gang tidligere som følge av en kontinuerlig utvikling, og raske endringer innen sosiale, politiske, miljømessige, teknologiske og vitenskapelige felter (Skau, 2017, ss. 14-16).

Videre fastslår Skau at dette er en omfattende prosess, men at det alle mennesker er i stand til, og som ingen andre kan gjøre for oss, er å jobbe med utviklingen og forbedringen av vår egen personlige kompetanse (Skau, 2017, s. 16). Hvorfor er dette så viktig? Og hva innebærer det egentlig? Skau argumenterer videre for at det kan være utfordrende å hjelpe andre mennesker hvis du ikke forstår de, og for at du lettere skal kunne forstå de må du først opparbeide deg en forståelse av deg selv og hvem du er, og hva du representerer (Skau, 2017, ss. 16-24).

Når Skau tar for seg kompetansebegrepet kommer hun inn på det hun kaller for en *kompetansetrekant*. Skau sin kompetansetrekant deler kompetansebegrepet inn i tre ulike aspekter: *teoretisk kunnskap, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse* (Skau, 2017, ss. 57-58). Hun mener disse tre er med på å utgjøre en helhetlig kompetanseforståelse, og i denne sammenhengen blir søkelyset å ligge på den personlige kompetansen. Den dreier seg først og fremst om hvem vi er som enkeltindivider, både i forhold til oss selv og i samspill med andre, og bygger på egne holdninger, verdier og væremåte (Skau, 2017, ss. 60-61). Ut

ifra dette kan da personlig kompetanse defineres som en kombinasjon av menneskelige ferdigheter, egenskaper og kvaliteter.

FORFORSTÅELSE 2.4

Summen av våre fordommer blir sett på som det vi kaller *forforståelse*. Dette kan sees på som en forutinntatt forståelse, summen av våre holdninger og kunnskap, som vi videre bruker når vi skal tolke en ny situasjon eller hendelse, ofte i møte med andre mennesker. Erfaringene som vi gjør oss i en gitt situasjon legger vi så til i forforståelsen vår, og tar med oss videre inn i møte med nye situasjoner. Forforståelsen vil derfor være forskjellig og unik fra person til person, da den styres ut ifra sosial og kulturell bakgrunn, samt personlige erfaringer (Brodtkorb & Raugkåsa, 2009, s. 33).

KULTUR OG VERDISYN 2.5

Kojan og Christiansen representerer et interessant perspektiv på hvordan ulike kulturer og verdisyn kan by på utfordringer når det kommer til tilnærmingen av barnets beste i en norsk sammenheng. De snakker om den normative kompleksiteten som et viktig aspekt når barnets beste skal tolkes og vurderes. Det går ut på at i demokratiske samfunn, slik som i Norge, er det «en forutsetning at barnevernets beslutninger og praksis er i tråd med rådende verdier og normer i samfunnet» (Kojan & Christiansen, 2016, s. 23). Med dette menes det at barnevernet handler ut ifra den norske befolkningen sitt verdisyn når det kommer til hva det norske samfunnet har lært oss gjennom utdanning og oppvekst om hva som eksempelvis er å anse for en god barndom.

Dette problematiserer de ved å trekke frem at det ikke nødvendigvis er en felles forståelse blant alle Norges innbyggere. Det kan være vesentlige forskjeller i meningene mellom ulike segmenter av befolkningen når det kommer til å vurdere hva som er et barns beste i form av hva som er godt, hva som er skadelig, og hvilke behov og nødvendigheter som bør inngå i en god barndom (Kojan & Christiansen, 2016, s. 23). Eksempelvis kan det være forskjell blant ulike etnisiteter, religioner, aldersgrupper i befolkningen eller blant ulike sosioøkonomiske grupper (Kojan & Christiansen, 2016, s. 23).

Disse ulikhetene kan bidra til å øke mulighetene for verdikonflikter, spesielt i saker hvor barnevernet griper inn overfor minoriteter (Kojan & Christiansen, 2016, s. 24). Rysst peker på statistikk som viser at det er en overrepresentasjon av barn og unge med migrantbakgrunn i barnevernsstatistikken, og at familier med migrantbakgrunn representerer det store flertallet av familier som får hjelpetiltak av barnevernet (Rysst, 2020, s. 90). Videre underbygger hun

det Kojan og Christiansen sier om at ulike verdisyn blant profesjonsutøvere og familier med migrantbakgrunn kan føre til spenninger i vurderingen av barnets beste (Rysst, 2020, s. 90).

METODE 3.0

I det påfølgende kapitlet vil oppgavens metodiske tilnærming bli presentert. Her vil metoden bli gjort rede for, i tillegg vil valg av metode og litteratur begrunnes. Det vil bli gitt en kort redegjørelse for søkeprosessen, før hovedpunktene i litteraturen som skal diskuteres i det neste kapitlet vil bli beskrevet.

REDEGJØRELSE OG BEGUNNELSE FOR VALG AV METODE 3.1

Når det kommer til valg av metode for oppgaven så er dette forutbestemt fra instituttet (ISA). Metode er oppgavens tilnærming, eller oppskrift om du vil, som benyttes for å ta stilling til og svare på vitenskapelige problemstillinger og spørsmål (Dalland, 2017, ss. 52-54). Vi kan si at vi trenger ulike former for metoder for å komme frem til ny kunnskap, og ikke minst for å kunne etterprøve kunnskapen. Metode beskrives ofte som veien til mål. Det finnes mange ulike metoder, eller veivalg, og den tilnærmingen man velger å benytte seg av for å finne ut av det man ønsker å undersøke skal gjøres rede for og begrunnes (Dalland, 2017, ss. 52-55).

I oppgavens krav og retningslinjer står det at grunnlaget for oppgaven skal baseres på et bredt utvalg av litteratur funnet blant annet ved hjelp av verktøy for systematiske litteratursøk. Det er altså en teoretisk oppgave som baserer seg på allerede skrevet litteratur. Datainnsamlingen baseres på systematiske litteratursøk, men oppgaven oppfyller ikke alle kriteriene for å kunne kalles en litteraturstudie, og må derfor heller ikke forveksles med det.

Fordelen med denne tilnærmingen er at man står litt friere når det kommer til valg av teori og litteratur. Man står fritt til å benytte seg av allerede forskningsbaserte og fagfellevurderte bøker og artikler, som er med på å gi oppgaven den faglige tyngden og evidensen som behøves for at oppgaven skal anses for å være aktuell. Dette er også med på å gi oppgaven et bredt og omfattende perspektiv. I tillegg har man ingen andre informanter eller objekter å forholde seg til, og alle de eksterne faktorene man da blir nødt å ta stilling til. Dette er med på å gjøre det enklere når det kommer til planleggingen og gjennomføringen for den som utfører studiet, da man kan legge opp løpet etter eget ønske.

I all forskning er det dog viktig å alltid være åpen, reflekterende og kritisk til eget arbeid og de valgene man tar underveis. Eventuelle ulemper med den metodiske tilnærmingen til dette studiet kan være at grunnlaget for det som skal diskuteres baserer seg hovedsakelig på andres meninger, og allerede skrevne tekster. Det kan være utfordrende å skulle benytte seg av

tidligere forskning og litteratur for å komme frem til ny kunnskap. Kildekritikk gjør seg sterkt gjeldende i denne sammenhengen, i tillegg til åpenhet som henger sammen med begrepene validitet og reliabilitet. Det må være en tydelig sammenheng mellom dataene, eller litteraturen, og det som faktisk skal undersøkes. I tillegg er det viktig å ta stilling til all litteratur som kan være relevant, og eventuelt vurdere hvorfor eller hvorfor ikke det er relevant. Har man en teori eller hypotese man gjerne vil undersøke for å få bekreftet eller avkreftet, så er det alltid en risikofaktor for at man blir for subjektiv og farget av eget syn, og derav lener seg for mye på litteratur som kun støtter opp om det man ønsker å få svar på. Dette fenomenet kalles «cherry picking». Det kan også være det finnes lite eksisterende forskning og litteratur innenfor det du ønsker å undersøke (Dalland, 2017, ss. 54-59).

Ved å ikke ha mulighet til å observere eller intervju informant mister man også muligheten til å gå like mye i dybden, og man oppnår ikke det samme råmaterialet som kan bringe med seg nye perspektiver og således sette sitt preg på oppgaven. Hadde muligheten vært der ville det vært utrolig spennende og interessant i denne sammenhengen å kunne utføre kvalitative intervjuer av ansatte i det norske barnevernet. Både for å direkte kunne høre hvordan de selv tenker at personlig kompetanse påvirker det daglige arbeidet, men også hvilket fokus de opplever at den personlige kompetanse får under utdanningen og senere i arbeidslivet. Det er dog ingen garanti for at det ville resultere i en bedre oppgave totalt sett, men det er definitivt en alternativ tilnærming det kunne være verdt å teste.

RELIABILITET OG VALIDITET 3.2

Noe av det som er med på å støtte opp om litteraturens reliabilitet og validitet i dette studiet er at den baseres på vitenskapelige artikler og tidligere pensumbøker fra emner på bachelorstudiet. Dette er med på å bygge opp om litteraturens sosialfaglige relevans og aktualitet for å kunne besvare en sosialfaglig problemstilling (Dalland, 2017, s. 54).

For leseren er det dog viktig å ha et åpent sinn, og stille seg noe kritisk, da jeg har foretatt veldig spesifikke avgrensinger i henhold til min problemstilling og det jeg ønsker å undersøke, som ekskluderer en god del litteratur. Sammenfatninger og konklusjoner i denne oppgaven befattes på grunnlag av den litteraturen jeg har valgt meg ut, og er derfor ikke representative nok til å være bastante.

SØKEORD OG SØKEPROSESS 3.3

Under datainnsamlingen til diskusjonen benyttet jeg meg av systematiske søk i søkedatabasene Oria og SCOPUS. Jeg benyttet meg av de norske søkeordene «kompetanse», «personlig», «beslutninger», «kunnskap», «barnevern», «sosialarbeider» og «barnevernsarbeider». Jeg valgte å avgrense meg til kun treff fra fagfelleverderte tidsskrifter publisert de siste 10 årene for å få nyere og mer dagsaktuelle treff, og sammen med søkeordene i ulike kombinasjoner gav det meg treff på mellom 38 og 240 tekster.

Jeg søkte også på de engelske ordene «competence», «child welfare», «social worker» og «knowledge». Da jeg etterpå besluttet at oppgaven skulle forholde seg til norske forhold og det norske barnevernet, valgte jeg å avstå fra de engelske tekstene og kun ta utgangspunkt i den norske litteraturen jeg fant på Oria.

Etter å ha lest nøye gjennom overskrifter og sammendrag av artiklene jeg fant, valgte jeg ut de fire artiklene som ville hjelpe meg mest med å besvare problemstillingen.

PRESENTASJON AV ARTIKLER 3.4

«Kjærlighet: en kjernekompetanse i profesjonelt barnevernsarbeid?»

Dette er en artikkel av Hilde Maria Thrana (2013) som er ment som et innspill i debatten om kompetanseutvikling i det norske barnevernet, hvor hun aktualiserer kjærlighet som en kjernekompetanse i profesjonelt barnevernsarbeid rettet mot ungdom (Thrana, 2013).

Artikkelen bygger på intervjuer av ansatte og ungdommer i et barnevernstiltak hvor de inngår i nære relasjoner med hverandre.

I artikkelen legger Thrana frem hvorfor kjærlighet er et viktig tema i sammenheng med kompetanseutviklingen i barnevernet, og hva ved kjærligheten som gjør den til en nødvendighet. Enkelte av hovedpoengene til Thrana går ut på at barn og ungdommer i ulike barnevernstiltak og institusjoner bærer preg av mangel på kjærlighet, og at kjærlighet er med på å gi anerkjennelse, identitet og selvtillit (Thrana, 2013).

«Det barnevernfaglege skjønnets verdien av kollegiale drøftingar»

Dette er en artikkel av Tone Jørgensen og Kåre Heggen (2020) som diskuterer hvordan skjønnsbegrepet i barnevernssaker kan styrkes, da spesielt gjennom å benytte seg av samarbeidsmulighetene som befinner seg i kollegagrupper (Jørgensen & Heggen, 2020). Artikkelen tar utgangspunkt i ulike teoretiske perspektiv på skjønn og illustrerer ulike

drøftingsmetoder i et kollegafellesskap, men det som er hovedaspektet i sammenheng med denne oppgaven er viktigheten av skjønn og hvordan ansatte kan styrke deres egen skjønnsvurdering.

«Kompetanshjulet: en modell for arbeid med utvikling i barnevernet»

Denne artikkelen av Anette Andersen, Heidi Frantzen og Marte Knag Fylkesnes (2020) tar for seg kompetanshjulet, og hvordan det kan bidra til praksisutvikling og kompetanseheving i barnevernet (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020). Kompetanshjulet er ment som en del av tjenestetøtteprogrammet til de ansatte, som skal bidra til å videreutvikle den kunnskapen og de erfaringene som barneverntjenesten besitter fra før av. Videre i artikkelen legges det blant annet frem at hovedmålet til modellen er å bidra til å utvikle strukturer for å systematisere og kvalitetssikre barnevernsarbeid. Artikkelen bygges blant annet på forfatternes egne erfaringer, og de legger frem at hovedhensikten skal være å benytte kompetanshjulet som et verktøy for å tydeliggjøre og planlegge kompetanseutvikling. Måten dette skal skje på er at modellen blant annet skal hjelpe tjenesten til å sammen finne ut hvilken kompetanse som eksisterer i personalgruppa den dag i dag, og hva som må til for en eventuell videreutvikling (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020).

«Den barnevernskapt virkelighet: et sosialkonstruktivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger»

I denne artikkelen av Elizabeth Langsrud, Halvor Fauske og Willy Lichtwarck (2019) baserer de seg på en studie som kan vise til at barnevernsarbeidere ofte kan konstruere faktum i barnevernssaker (Langsrud, Fauske, & Lichtwarck, 2019). Artikkelen diskuterer så hvilke mulige implikasjoner en slik barnevernskapt virkelighet kan føre til. Et av hovedaspektene artikkelen diskuterer er betydningen av og hvilke implikasjoner det kan få av at barnevernsarbeidere legger til grunn faktumet i en sak som beslutningene skal fattes på, uten å reflektere noe særlig over hvordan de opplysningene som inngår i faktumet er valgt ut. De problematiserer her forholdet mellom hvor mye makt hver enkelt barnevernsarbeider sitter med, kontra hvor lite det fokuseres på deres subjektivitet og personlige kompetanse, og trekker frem hvilken betydning det kan ha for de involverte familiene og barna (Langsrud, Fauske, & Lichtwarck, 2019).

DISKUSJON 4.0

I dette kapitlet vil oppgavens teorigrunnlag sammen med hovedpoengene i artiklene diskuteres i lys av problemstillingen. Hensikten her er å trekke frem de argumentene og hovedpoengene som sees som mest aktuelle for å kunne gi et best mulig svar på oppgavens problemstilling.

PERSONLIG KOMPETANSE OG BARNETS BESTE 4.1

Barnevernets primære rolle i samfunnet er å gi utsatte barn nødvendig omsorg og beskyttelse der det forekommer omsorgssvikt, og som vi har sett tidligere i oppgaven legger prinsippet om barnets beste grunnlag for begrunnelsene i de avgjørelsene som blir tatt (Bennin, 2020, s. 32). Men hvem er det som sitter i posisjon til å kunne bedømme hva som defineres som god nok omsorg? Eller hva man kategoriserer som omsorgssvikt? Vi har tidligere i oppgaven definert barnets beste som et fortolkningsprinsipp. Gir ikke dette rom for at hver enkelt kan tolke prinsippet ut ifra sine egne verdier og holdninger?

Generelt sett er det i barnevernssaker et grunnleggende stort rom for skjønnsutøvelse. Det vil i praksis si at det er i stor grad opp til de ansatte i barnevernet sin faglige og personlige kompetanse å avgjøre hva som er barnets beste. Dette er den overordnede utfordringen for barnevernsarbeidere sett i sammenheng med i hvilken grad personlig kompetanse påvirker vurderingen av barnets beste (Læret & Skivenes, 2016, ss. 36-37). I mange av barnevernets saker er det ofte flere ulike faktorer som skal tas stilling til, og flere spørsmål som skal besvares. Utfordringer her oppstår ved at det ofte ikke er nok i seg selv å lene seg på det kunnskapsgrunnlaget og den faglige kompetansen man sitter med. I visse saker og situasjoner kan den være direkte mangelfull på enkelte områder, i tillegg til at det kan være et tvetydig grunnlag man skal fatte beslutninger på, som derfor kan tolkes på flere måter (Kojan & Christiansen, 2016, s. 23). Dette resulterer i at beslutningstakeren sin skjønnsutøvelse, personlige dømmekraft og personlige kompetanse vil spille en vesentlig stor rolle.

Ut ifra dette har vi mulighet til å trekke ut og se noen sammenhenger. Som en yrkesutøver er det helt essensielt med teoretisk kunnskap, samt yrkesspesifikke ferdigheter for å kunne fremstå som kompetent og profesjonell. Vår personlige kompetanse legger riktignok føringer for hvordan vi utfører yrket vårt i praksis. Det er kunnskap som anses for å være personlig og basert på egne erfaringer. Begrepet personlig kompetanse gjør seg derfor vanskelig å skulle beskrive, måle eller dokumentere, og det er i tillegg en kompetanse det tar lang tid å opparbeide og utvikle (Skau, 2017). Skau trekker også frem at spesielt i yrker og andre settinger der samhandling med mennesker er viktig, har personlig kompetanse en betydelig

påvirkningskraft på oss som yrkesutøvere og privatpersoner. Hvis vi setter dette innenfor en barnevernfaglig kontekst vil samspill mellom mennesker være en betydelig del av hverdag, og Skau sier at «særlig i yrker der samspill mellom mennesker er viktig, er personlig kompetanse ofte avgjørende for hvor langt man vil kunne nå med sine teoretiske kunnskaper og yrkesspesifikke ferdigheter» (Skau, 2017, s. 61).

Argumentet for at skjønn og personlig dømmekraft er internalisert i barnevernets beslutninger, får støtte gjennom det Langsrud, Fauske og Lichtwarck (2019) hevder om at barnevernsarbeideres faktiske grunnlag ofte er en konstruert virkelighetsforståelse. Dette er noe som kan skape implikasjoner. Det kan være av stor betydning for beslutningene som skal tas, når barnevernsarbeidere konstruerer fakta gjennom sin egen fortolkningsramme, som har sitt utspring fra deres egen forforståelse (Langsrud, Fauske, & Lichtwarck, 2019). Det kan blant annet lede til at barna og familiene ikke kjenner seg igjen i sakens opplysninger, og at de føler seg misforstått. Dette strider således mot de involvertes kontradiksjon og rettsvern. Jørgensen og Heggen (2020) kan også vise til forskning som peker på at skjønnsutøvelse er sårbart i form av at det er veldig mange ulike forhold som spiller inn i en skjønnsvurdering, og det øker faren for feilslutninger (Jørgensen & Heggen, 2020).

Videre i artikkelen tar Ellingsen, Fauske og Lichtwarck (2019) for seg et viktig fenomen å belyse i denne sammenhengen, nemlig at mange av forholdene og omstendighetene rundt et barns omsorgssituasjon kan være sosialt konstruert. Her siktes det til at det faktiske grunnlaget i en gitt barnevernssak kan fullstendig endre karakter ved at det sees i nytt lys og tolkes på en annen måte. Et annet eksempel som har blitt nevnt tidligere i oppgaven, er at hva som eksempelvis er å anse som god nok omsorg, har sitt utspring fra kulturelle og verdimeslige rammer som kan være forskjellig hos barnevernsarbeideren og barnets foreldre. Som de konkluderer med i artikkelen, kan utfordringene her oppstå ved at barnevernsarbeideren trenger gjennom med sin egen oppfatning av hva den selv antar at er det beste for barnet, og at familiens og kanskje barnets mening av hva de selv ser på som det beste for seg blir tilsidesatt (Langsrud, Fauske, & Lichtwarck, 2019).

KULTUR OG VERDISYN SOM SPENNINGSFELT 4.3

Bare ved å se til det typiske norske familielivet finner vi et tydelig eksempel på spenninger i verdisyn som har sitt utspring fra kulturelle forskjeller. Den norske samfunnsmodellen slik den er i dag legger opp til at begge småbarnsforeldre skal kunne delta aktivt i arbeidslivet. Gode velferdsordninger som permisjonsordninger for begge foreldre, kontantstøtte, og kanskje først og fremst gode barnehageordninger legger opp til gode muligheter for å realisere

norske samfunnsverdier som trygghet og omsorg for barna (Rysst, 2020, s. 100). Denne modellen er først og fremst med på å sikre kvinnens likeverd i samfunnet. Barna tilbringer mer tid i hverdagen med profesjonsutøvere i barnehage, på skole og på andre fritidsordninger, noe som frigjør mor og far til å kunne delta i arbeidslivet. Dette kan være et utspring til spenninger og utfordringer når familier fra ikke-vestlige land kommer til Norge og skal forsøke å integrere seg. Familier som ikke kommer fra andre nordiske eller vestlige land, kommer ofte fra kulturelle bakgrunner hvor ansvaret for et barn sin omsorg og oppdragelse i større grad tillegges familien. Det generelle verdisynet her er at det beste for barnet er å være hjemme sammen med mor (Rysst, 2020, s. 100).

Et annet tydelig eksempel på kulturelle forskjeller og ulike verdisyn innad i befolkningen, finner vi ved å se til et uttrykk som kalles *oppdragelsesvold* (Kojan & Christiansen, 2016, s. 24). Med dette menes fysisk avstraffelse og disiplinering av barn, som blir sett på som en nødvendig del av oppdragelsen og barns utvikling. Dette har også tidligere blitt praktisert i Norge, og det var da sentralt i det norske verdisynet når det gjaldt hvordan barn skulle oppdras. Først i mer moderne tid ble fysisk avstraffelse i Norge sett på som skadelig for barn. Vi trenger ikke se lenger tilbake enn til den eldre generasjonen i dagens befolkning. Disse har selv vokst opp med fysisk avstraffelse, både i form av erfaring og praktisering. Forbudet mot fysisk avstraffelse av barn i hjemmet kom først i 1972, og i dag blir det karakterisert som omsorgssvikt (Kojan & Christiansen, 2016, s. 24). Hvis vi beveger oss vekk fra Norge og inntar et globalt perspektiv, kan vi se at det eksisterer et stort flertall av land i verden hvor det ikke eksisterer forbud mot fysisk avstraffelse av barn. I mange av disse landene har de et verdisyn som er en direkte motsetning til det norske, hvor oppdragelsesvold fortsatt blir sett på som en selvfølge og en nødvendighet for å ivareta god oppdragelse av barn. Ut ifra dette kan vi tydelig se og forstå at verdisynet disse landene og kulturene representerer kan skape utfordringer i møte med lovverket i Norge, og det norske barnevernet (Kojan & Christiansen, 2016, s. 24).

Når vi i denne sammenhengen diskuterer innvandrere og kulturelle forskjeller i vurderingen av barnets beste, er perspektiv et viktig aspekt å snakke om. Med perspektiv her menes sosialarbeidere og de ansatte i det norske barnevernet sin evne til å prøve å sette seg inn i de kulturelle forskjellene, og vise forståelse for andres verdisyn og bakgrunn. Verdisynet for hva som anses for å ivareta prinsippet om barnets beste kan være veldig forskjellig for en som er født og oppvokst i Norge, kontra en som må flykte hjemlandet på grunn av krig. For krigsflyktninger kan deres verdisyn være så simpelt som fravær av krig. For familier som

kommer fra utviklingsland eller andre ikke-vestlige land, kan levekårene i stor grad være preget av simpelhet, og vesentlige mindre materielle goder enn hva vi eksempelvis er vant med her i Norge. Deres levestandard og holdninger til hva som ses på som gode nok materielle forhold for barn å vokse opp i kan være veldig ulik fra vår egen (Rysst, 2020, s. 101). Eventuelle konflikter og utfordringer oppstår her når vi tillegger disse familiene våre verdisyn for hva vi ser på som barnets beste, og dømmer de ut ifra en mye høyere levestandard som de hverken kjenner seg igjen i eller kan relatere seg til.

Å fatte avgjørelser og beslutninger i det norske barnevernet baserer seg på normative vurderinger (Jørgensen & Heggen, 2020). Hvilken kultur og hvilket verdisyn man selv representerer er en sentral del av hva som utgjør en som person, og kan således ses på som en viktig del av ens personlige kompetanse. Dette kan videre ha stor påvirkning når det kommer til hvilke opplysninger eller detaljer ved et barns atferd og omsorgssituasjon barnevernsarbeideren velger å tillegge størst vekt når det skal treffes en beslutning om å fatte et eventuelt tiltak, og da hvilket tiltak som vil egne seg best (Langsrud, Fauske, & Lichtwarck, 2019).

FO skriver også i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet at både profesjonsutøverens og brukerens erfaringer og kulturelle bakgrunn vil påvirke hvordan situasjoner, relasjoner og samhandlinger oppfattes, oppleves og vurderes (FO, 2019). Det står også i dokumentet at det er viktig at profesjonsutøveren er bevisst på dette (FO, 2019), men er det tilstrekkelig å kun være bevisst? Det er i teorien mulig å være bevisst over ulike faktorer og deres betydning, og allikevel velge å ignorere disse. Profesjonsutøveren må også være i stand til å kunne reflektere, diskutere og ta stilling til personlige erfaringer og forskjeller i kulturelle bakgrunner og verdier for å kunne vise til en rettferdig og transparent profesjonsutøvelse.

[HVORFOR KJÆRLIGHET? 4.2](#)

Thrana (2013) legger frem at både det personlige og profesjonelle ved barnevernsarbeidere preger møtet barn og familier har med barnevernet (Thrana, 2013). Barnevernet står stadig ovenfor mer komplekse problemstillinger, og myndighetenes svar på de stadig mer sammensatte utfordringene er å øke kompetanseutviklingen (Thrana, 2013). I debatten om kompetanseutvikling fokuseres det mye på metodeutvikling, spesialisering av utdanninger og mer evidensbasert praksis, men det er et mindre fokus på de direkte egenskapene ved den profesjonelle personen og de kompetansene det er et behov for å utøve (Thrana, 2013).

I sin artikkel aktualiserer Thrana (2013) kjærlighet som en nødvendig kjernekompetanse i barnevernet. Kjærlighet kan både praktiseres og oppleves ulikt, og i norsk sammenheng snakker vi kanskje mer om omsorg enn kjærlighet. Kjærlighet trenger ikke nødvendigvis å involvere at man elsker noe eller noen veldig sterkt, men kan også kategoriseres som å vise medfølelse, varme og forståelse (Thrana, 2013). Det finnes mange studier både nasjonalt og internasjonalt som peker på betydningen av en relasjonsbasert tilnærming i arbeid med barn og unge. Disse studiene peker på at relasjonen mellom sosialarbeiderne og de unge oppleves som ekte og troverdig er en forutsetning for at de metodiske tilnærmingene skal fungere i praksis (Thrana, 2013).

Er det allikevel nødvendig å knytte en viss grad av kjærlighet til en profesjonell praksis og profesjonelle relasjoner som er i besittelse av faglige termer og begreper som omsorg, brukermedvirkning, myndiggjøring og empati?

I det yrkesetiske grunnlagsdokumentet står det beskrevet følgende om omsorg og nestekjærlighet:

«Profesjonsutøveren har et særskilt ansvar for å bistå de som ikke selv kan ivareta egne behov og interesser. Profesjonsutøverne skal vise omsorg og nestekjærlighet ved å identifisere og møte brukernes udekkede behov på en måte som tar hensyn til den andres ressurser og verdier» (FO, 2019).

Ut ifra dette kan vi forstå kjærlighet, og nestekjærlighet, som en sentral verdi i relasjonen mellom profesjonsutøveren og brukeren. Likevel er det lite beskrevet innen sosialt arbeid, både når det kommer til teori, praktisering og på hvilken måte det kan påvirke arbeidet (Thrana, 2013). Dette samsvarer også godt med mine erfaringer fra studiet og egen praktisk erfaring.

Thrana kan vise til sentrale funn for sammenhengen mellom kjærlighet og den utøvende praksisen i sin studie. Gjennom intervjuene som ble utført med ungdommene og de ansatte kom det frem hvordan kjærlighet fra de ansatte til ungdommene hadde påvirkning på den daglige oppfølgingen. Mange av ungdommene som er i kontakt med barnevernet har sjeldent opparbeidet seg den grunnleggende tryggheten og selvtilliten man får gjennom en gjensidig kjærlighetsrelasjon, som er med på å bidra til utfoldelse og utvikling (Thrana, 2013).

Hvorfor diskuteres kjærlighet som en kjernekompetanse i barnevernet, i sammenheng med denne oppgaven? Kjærlighet i profesjonelle relasjoner, og som en anerkjennelsesform, er

vanskelig å måle, synliggjøre og kvantifisere. Det er en egenskap eller en kompetanse som bygger på personlige trekk som holdninger og verdier. Således kan kjærlighet sees som en del av den personlige kompetansen, og den kan videre ha en direkte påvirkning inn i relasjonene og det videre arbeidet. Funnene i studien og artikkelen til Thrana argumenterer godt for hvordan kjærlighet bidrar til at man føler seg forstått, akseptert og anerkjent for den man er, og at det er med på å skape selvtillit, selvrespekt og identitet (Thrana, 2013). Hun skriver at «kjærlighet kan forstås som et fundament og en forutsetning for at personen danner selvtillit der man opplever seg verdifull for andre og derfor har en plass i samfunnet når det gjelder vennskap, familie, arbeid, skole og deltagelse i ulike sosiale fellesskap.» (Thrana, 2013).

UTNYTTES DAGENS KOMPETANSE GODT NOK? 4.4

Tidligere i oppgaven har vi sett at det i dag blant annet er et økende fokus på å heve kompetansen og utdanningen av fremtidige ansatte i det norske barnevernet. Allikevel kan vi ikke bare se til fremtiden, vi må også kunne gjøre noe her og nå. Hva med all den kunnskapen og kompetansen som eksisterer blant de nåværende ansatte den dag i dag da? Blir den maksimalt utnyttet, eller finnes det noen muligheter for å bedre kunne utnytte den?

Jørgensen og Heggen (2020) argumenterer for hvordan kollegiale drøftinger innad i ansattgruppen kan være med på å styrke det barnevernfaglige skjønnet (Jørgensen & Heggen, 2020). På «bakrommet» har de ansatte mulighet til å reflektere og diskutere mer uformelt sammen om ulike barnevernssaker, uten barnet eller familien til stedet. Slike kollegiale drøftingsaktiviteter er med på å utvikle og etablere problemforståelse i ulike saker (Jørgensen & Heggen, 2020). Hvis vi i tillegg åpner opp for å i større grad kunne utforske slike kollegiale refleksjoner, diskusjoner og drøftinger, så kan det kunne skape et godt grunnlag for å diskutere videre hva som må til for å skape gode vilkår for det barnevernfaglige skjønnet (Jørgensen & Heggen, 2020).

I artikkelen presenteres det flere eksempler fra deres datamateriale som peker på hvordan drøfting og refleksjon blant ansatte bidrar til å skape et mer oversiktlig bilde av den gitte saken (Jørgensen & Heggen, 2020). Ved at man lettere kan visualisere og skape seg et bilde av saken, kan det også bli lettere å peke på hva som er utfordringene, hvordan disse har oppstått og hva som eventuelt kan gjøres.

Allikevel er det ikke direkte slik at det kun er fordeler ved å løfte frem en sak blant andre kollegaer. Gjennom et av eksemplene som presenteres i artikkelen, kommer det frem hvordan drøfting blant ansatte også kan skape utfordringer (Jørgensen & Heggen, 2020). I saken som

legges frem i eksempelet, blir drøftingen preget av at alle i kollegagruppen tar det samme moralske utgangspunktet (Jørgensen & Heggen, 2020). Ved at ingen blant kollegaene stiller motspørsmål ved det som legges frem, resulterer dette i at alle de unike aspektene ved saken ikke blir utforska og diskutert (Jørgensen & Heggen, 2020).

Som vi har vært inne på tidligere, kan vi her se en tydelig sammenheng med hvordan barnevernsarbeidere kan konstruere faktum i en sak. Vi har tidligere i oppgaven sett at barnevernssaker stadig blir mer komplekse og utfordrende. Hvis ikke alle aspektene i en bestemt sak blir nøye vurdert, kan det resultere i at beslutninger tas på feil grunnlag. For eksempel kan man forstå at enkelte barn og foreldre kan bli stressa eller nervøs i møte med barnevernet, som kan gjøre at man endrer karakter eller oppførsel. Eksempelet over er i tillegg et godt argument for hvorfor det ville vært positivt å kunne studere nærmere hvordan kollegiale drøftinger er med på å påvirke skjønnsutøvingen til barnevernsarbeidere.

Kompetansehjulet er et annet eksempel på utvikling av dagens barnevernsarbeidere. Dette er en modell som har blitt utviklet i sammenheng med Bufdir sitt tiltak, *Tjenestestøtteprogrammet*, som er en del av strategiplanen for å heve dagens kompetanse i det norske barnevernet (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020). Denne modellen fokuserer også på hvordan man kan bedre utnytte kompetansen i en kollegagruppe, og videre på en hel arbeidsplass (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020). I denne modellen begynner vi å se et eksempel på et skritt i riktig retning, når det kommer til hva det norske barnevernet trenger i forhold til kompetanseutvikling. Modellen bærer preg av tydelig struktur og et system, og følger tydelige rammer og planer for hvordan de ulike tjenestetiltakene kan videreutvikle seg (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020).

Hovedmålet til modellen er å brukes som et verktøy for å tydeliggjøre og planlegge kompetanseutvikling (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020). Modellen bidrar til å kartlegge hvilken kompetanse tjenesten trenger for forbedring og utvikling. Gjennom blant annet kursing av ledere og enkelte ansatte, og refleksjoner og diskusjoner blant de ansatte, hjelper modellen med å kartlegge hvilke behov tjenesten har den dag i dag (Andersen, Frantzen, & Fylkesnes, 2020). Hvilke ferdigheter og egenskaper er de mest nødvendige i det daglige arbeidet? Hvordan kan tjenesten nyttiggjøre seg bedre av den kompetansen som allerede finnes? Er det noe tjenesten ikke har behov for, eller hva er det som eventuelt kan tilføres?

Dette er bare en kort introduksjon av hovedpoengene til kompetansehjulet som modell. I denne sammenhengen er meningen å kun vise til et godt eksempel på et tiltak for kompetanseutvikling. Modellen er et skritt i riktig retning for barnevernets videreutvikling. For å få til en tydelig videreutvikling på tvers av et så stort felt som barnevernet, uavhengig av nøyaktig hva som skal utvikles, vil det være fordelaktig med flere tydelige modeller som kompetansehjulet å lene seg på. Flere slike modeller innenfor ulike segmenter av det norske barnevernet kan bidra til å bedre hankses med de utfordringene som eksisterer innen feltet.

AVSLUTNING 5.0

Når vi nå skal oppsummere kan det være fint å starte med et tilbakeblikk på problemstillingen: *På hvilken måte kan personlig kompetanse være med på å påvirke praktiseringen av barnets beste i det norske barnevernet?*

Vi har sett nærmere på hva som inngår i prinsippet om barnets beste ut ifra en norsk kontekst, med utgangspunkt i FN og det norske lovverket. Vi har sett på begrepene skjønn og personlig kompetanse, og fått et større innblikk i hva begrepene omhandler, og i tillegg slått fast deres sentrale betydning i norsk barnevernsarbeid.

Etter det som nå har blitt diskutert kan vi slå fast at det finnes evidens for å konkludere med at personlig kompetanse er med på å påvirke praktiseringen av barnets beste, men i hvilken grad? Kjærlighet har blitt introdusert som et eksempel på hvor omfattende personlig kompetanse kan være, og videre har kjærlighetens betydning for arbeid med barn og unge blitt diskutert. Vi har også blant annet sett at det er kulturelle forskjeller innad i befolkning i tilnærmingen til å tolke barnets beste. Videre har det blitt argumentert for at ansatte i barnevernet kan konstruere fakta i saker gjennom sin egen fortolkningsramme, som tar utgangspunkt iblant annet deres verdier, holdninger og personlige erfaringer.

I hvor stor grad alt dette påvirker praktiseringen av barnets beste, handler nok veldig mye om bevisstgjøringen hos den enkelte barnevernsarbeideren. Hvor bevisst er den ansatte over egne og de involvertes holdninger og verdier? I tillegg til bevisstgjøring med tanke på hvilken avgjørende betydning skjønnsutøvelse og personlig kompetanse kan ha, og videre hvor selvreflekterende man evner å være i den gitte situasjonen.

Vi har også sett at det er et økende fokus på kompetanseheving og kompetanseutvikling i barnevernet. Det har kommet ny barnevernsreform, og det har blitt stilt masterkrav til barnevernsutdanningen. I tillegg har Bufdir lansert nye planer og tiltak for kompetanseheving, og vi har fått modeller som kompetansehjulet. Vi har også løftet frem hvordan tjenester i barnevernet har et større potensial når det kommer til å utnytte seg av den kompetansen som allerede finnes.

I møte med barnevernet og andre sosiale tjenester over hele vårt langstrakte land, så fortjener brukerne av disse tjenestene å møte en rettferdighet i form av så like tjenester og praksiser som mulig. Det er ingen saker som vil være helt identiske, men i tilnærmede like saker burde man kunne forvente stor grad av likebehandling. I det norske barnevernet kan dette virke

utfordrende å overholde i praksis, når tjenesteutføringen for hver enkelt ansatt bærer et så stort preg av skjønnsutøving og personlig kompetanse.

Hensikten med denne oppgaven har vært å belyse nettopp hvor avgjørende betydning personlig kompetanse kan ha for praktiseringen av barnets beste, og videre stille spørsmål ved om det får nok fokus den dag i dag? I barnevernsarbeid så er det først og fremst de involverte barna og familiene det handler om. I en så stor maktposisjon de ansatte i barnevernet besitter i kraft av sine stillinger, burde det ikke stilles enda større krav til personlig egnethet? I utdanningssammenheng gjennomgår man en skikkethetsvurdering, i tillegg til at man lærer om skjønn og personlig kompetanse. Som en snart ferdig utdannet sosionom kan man allikevel spørre seg hvem det er som kontrollerer at man behersker dette i praksis? Hvem vurderer om man besitter gode nok evner til å utøve skjønn, og å reflektere rundt egen personlig kompetanse, før man er ferdig utdannet og skal ut i jobb? Det er bra med et økende fokus på kompetanseheving i det norske barnevernet, men får alle kompetanseområdene like mye oppmerksomhet? Det hjelper ikke å kun heve kravene om lengde og kvalitet på den teoretiske kunnskapen, hvis man ikke utdanner egnede personer for å utføre dette i praksis.

REFERANSER

- Andersen, A., Frantzen, H., & Fylkesnes, M. K. (2020, oktober 14). Kompetanshjulet: en modell for arbeid med utvikling i barnevernet. *Tidsskrift Norges Barnevern vol.97, utg.3*, ss. 186-195.
- Bennin, C. (2020). Barnets beste som juridisk argument i begrunnelser og beslutninger i barnevernet. I H. Nordby, & A. Halså, *Verdier i barnevern* (ss. 25-48). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Brodtkorb, E., & Raugkåsa, M. (2009). Sosiologisk og sosialantropologisk tenkemåte. I E. Brodtkorb, & M. Raugkåsa, *MELLOM MENNESKER OG SAMFUNN; Sosiologi og sosialantropologi for helse- og sosialprofesjonene* (ss. 17-36). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Brodtkorb, E., & Raugkåsa, M. (2009). Sosiologisk og sosialantropologisk tenkemåte. I E. Brodtkorb, & M. Raugkåsa, *Mellom mennesker og samfunn* (ss. 17-36). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- cappelendamm.no*. (2022, april 25). Hentet fra Forfattere: <https://www.cappelendamm.no/forfattere/Greta%20Marie%20Skau-scid:1880>
- Dalland, O. (2017). Hva er metode? I O. Dalland, *Metode og oppgaveskriving* (ss. 51-61). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ellingsen, I. T., & Levin, I. (2015). Det sosiale i sosialt arbeid. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *SOSIALT ARBEID: EN GRUNNBOK* (ss. 47-64). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ellingsen, I., Levin, I., Berg, B., & Kleppe, L. C. (2015). Hva er sosialt arbeid? I I. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid; En Grunnbok* (ss. 19-35). Oslo: Universitetsforlaget.
- FN. (2022, februar 4). *fn.no*. Hentet fra Barnekonvensjonen: <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen>
- FO. (2019). *fo.no*. Hentet fra Yrkesetiske grunnlagsdokument: <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Jørgensen, T., & Heggen, K. (2020, desember 9). Det barnevernfaglgege skjønn og verdien av kelligiale drøftingar. *Tidsskrift Norges Barnevern vol.97, utg.4*, ss. 236-249.
- Kojan, B. H., & Christiansen, Ø. (2016). Å fatte beslutninger i barnevernet. I B. H. Kojan, & Ø. Christiansen, *Beslutninger i barnevernet* (ss. 19-33). Oslo: Universitetsforlaget.
- Langsrud, E., Fauske, H., & Lichtwarck, W. (2019, Mars 15). Den barnevernskapte virkelighet: Et sosialkonstruktivistisk perspektiv på det faktiske grunnlaget i barnevernets beslutninger. *Tidsskrift for velferdsforskning*, ss. 74-89.
- Lie, T. (2021, april 11). *Khrono.no*. Hentet fra vil ha lovfestet krav om master i barnevern: <https://khrono.no/vil-ha-lovfestet-krav-om-master-i-barnevern/569439>

- Lovdata. (2021, januar 1). *lovdata.no*. Hentet fra Kongeriket Noregs grunnlov: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn?q=grunnlov>
- Lovdata. (2022, mars 25). *lovdata.no*. Hentet fra Lov om barneverntjenester (barnevernloven): <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=bvl>
- Læret, O. K., & Skivenes, M. (2016). Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger. I Ø. Christiansen, & B. H. Kojan, *Beslutninger i barnevernet* (ss. 34-47). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ondrckova, C. Ø. (2017, april 26). *Fagbladet.no*. Hentet fra Nyheter: <https://fagbladet.no/nyheter/-barnevernet-mangler-tid-og-kompetanse-6.91.454246.e4263b8c74?msckid=fa5c4254ae8311eca2a8b14af266b2b5>
- Oterholm, I. (2015). Skjønnsutøvelse i velferdsorganisasjoner. I I. T. Ellingsen, I. Levin, B. Berg, & L. C. Kleppe, *Sosialt arbeid - en grunnbok* (ss. 171-183). Oslo: Universitetsforlaget.
- Rysst, M. (2020). Kulturelle verdier og barnevernet: ulike forståelser av "barnets beste". I H. Nordby, & A. Halså, *Verdier i barnevern* (ss. 89-111). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Skau, G. M. (2017). Forord. I G. M. Skau, *Gode fagfolk vokser - personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (ss. 9-12). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Skau, G. M. (2017). Personlig kompetanse - en viktig del av profesjonaliteten. I G. M. Skau, *Gode fagfolk vokser: personlig kompetanse i arbeid med mennesker*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Skau, G. M. (2017). Personlig utvikling i vår tid. I G. M. Skau, *Gode fagfolk vokser - personlig kompetanse i arbeid med mennesker* (ss. 13-24). Oslo: Cappelen Damm AS.
- Skogstrøm, L. (2019, oktober 4). *Aftenposten.no*. Hentet fra Norge - Barnevern: <https://www.aftenposten.no/norge/i/6j djAr/ny-bufdir-rapport-om-barnevernet-vil-oeke-andelen-ansatte-med-mastergr>
- statsforvalteren.no*. (2022, januar 14). Hentet fra Barnevernsreformen: <https://www.statsforvalteren.no/portal/Barn-og-foreldre/barnevernsreformen/>
- Thrana, H. M. (2013, mai 13). Kjærlighet: en kjernekompetanse i det norske barnevernet? *Tidsskrift Norges Barnevern vol.90, utg.1*, ss. 5-17.
- Udir. (2019, november 19). *Udir.no*. Hentet fra Barnekonvensjonen: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/barnekonvensjonen/>

